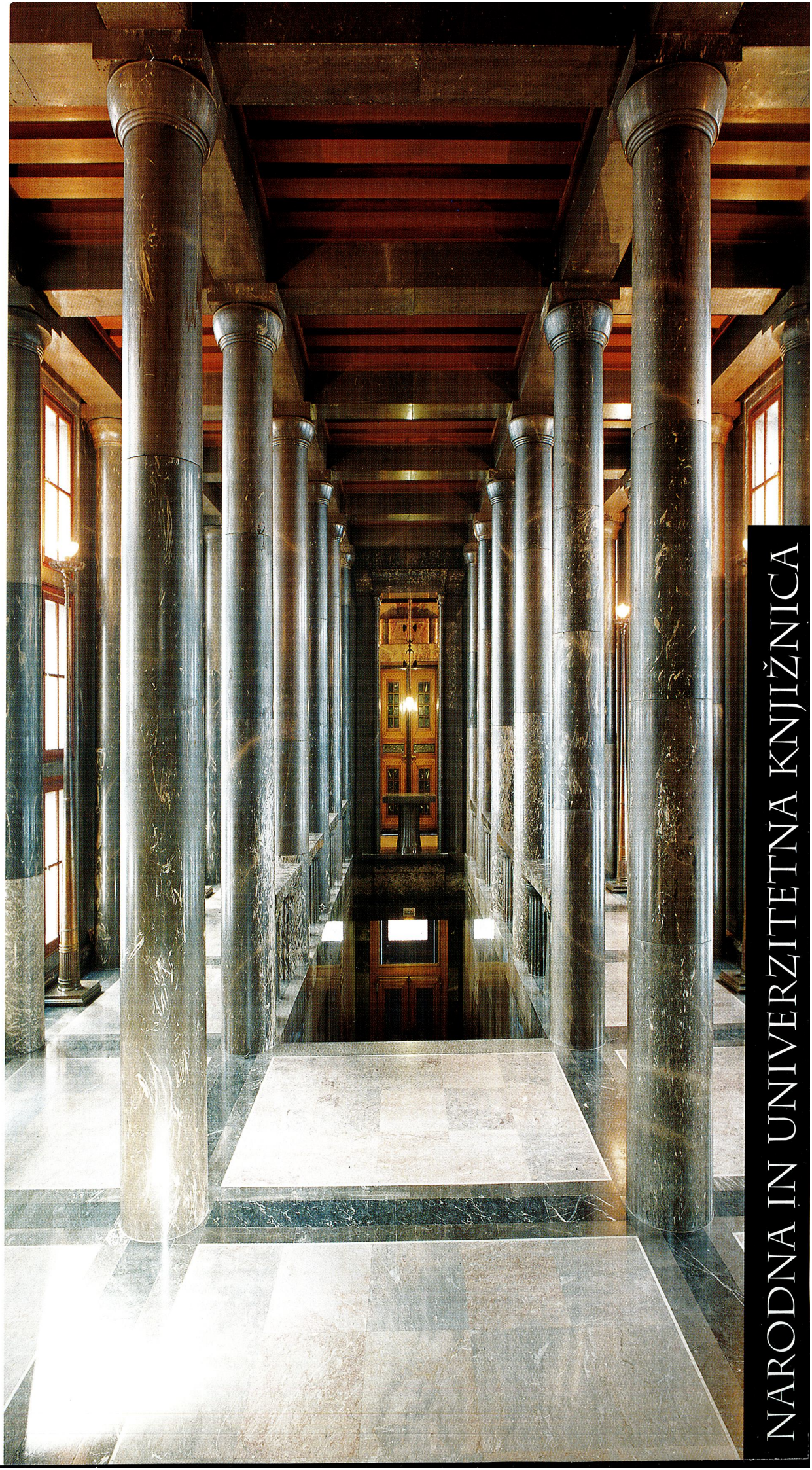

LJUBLJANA

KNJIŽNIČARŠKE NOVICE

3

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

marec 2003

1774

Knjižničarske novice 13(2003)3

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: *Narodna in univerzitetna knjižnica
Turjaška 1
1000 Ljubljana
telefon (01) 2001 176, 2001 110
<http://www.nuk.uni-lj.si/>*

Odgovorna urednica: *Jelka Kastelic*
Uredniški odbor: *dr. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, dr. Maja Žumer*

Naslovnico oblikoval: *Aleksij Kobal*
Fotografija na naslovnici: *Goran Bertok*
Tisk: Tiskarna Littera picta, d.o.o.

Naklada: 630 izvodov. Letna naročnina; naročila in odpovedi pošiljajte pisno na naslov uredništva. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Naslov uredništva: NUK, Informacijski center za bibliotekarstvo, za "Knjižničarske novice", Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti: jelka.kastelic@nuk.uni-lj.si.

SPLOŠNE KNJIŽNICE

MEDNARODNI DAN KNJIG ZA OTROKE

Pokroviteljica letošnjega mednarodnega dne knjig za otroke, 2. aprila, rojstnega dne Hansa Christiana Andersena, je brazilska sekcija IBBY (Mednarodna zveza za mladinsko književnost). Avtorica poslanice otrokom vsega sveta je brazilska pisateljica in dobitnica Andersenove nagrade 2000 **Ana Maria Machado**. Avtorja spremljajoče ilustracije na plakatu, perujskega ilustratorja **Rafaela Fabrica Yocktenga Benalcázarja**, ki trenutno biva v Kolumbiji, so izbrale latinskoameriške sekcije IBBY.

Poslanico je prevedla Tanja Pogačar iz Pionirske knjižnice, enote Knjižnice Otona Župančiča.

Ana Maria Machado:

KNJIGE: SVET V ČAROBNEM OMREŽJU

Bila sem še majhna, ne vem, koliko let mi je pravzaprav bilo.

A bila sem dovolj velika, da sem lahko stala pred pisalno mizo svojega očeta in nanjo položila roke, na katere sem naslonila brado. Tik pred mojimi očmi je stal kipec iz medenine: zelo suh vitez s kopjem v rokah, ki je sedel na še bolj suhem konju, za njim pa majhen osel, ki je nosil zelo obilnega majhnega moža, ki je vihtel svoj klobuk, kot bi z njim pozdravljal.

Na moje vprašanje je oče odgovoril in mi ju predstavil:

- Don Kihot in Sančo Pansa.

Hotela sem vedeti, kdo sta bila in kje sta živela. Izvedela sem, da sta bila Španca in da že stoletja živita v čarobnem bivališču - v knjigi. Nato je moj oče prekinil svoje delo, vzel s police velikansko knjigo in mi začel kazati slike obeh ter pripovedovati njune zgodbe. Na eni od ilustracij je bil Don Kihot obdan s stotinami knjig.

- Kdo pa živi v teh knjigah? sem hotela vedeti.

Iz njegovega odgovora sem razbrala, da gre za najrazličnejše knjige, v katerih živi neskončno število oseb. Od tega trenutka naprej sem s pomočjo staršev spoznavala nekatere od njih, kot na primer Robinzona Crusoa na njegovem otoku, Gulliverja v deželi Liliput in Robina Hooda v njegovem gozdu. Nato sem ugotovila, da princeske in vile, velikani in duhovi, kralji in čarovnice, trije pujski in sedem palčkov, grdi raček in hudobni volk, vsi moji stari znanci iz zgodb, ki so mi jih pripovedovali, tudi živijo v knjigah.

Ko sem se naučila brati, sem tudi sama zaživela v knjigah. V pravljicah in zgodbah sem se srečala z junaki z vsega sveta, s knjigami sem prepotovala ves svet od Kitajske do Irske, od Rusije do Grčije. Popolnoma sem se vživela v knjige Monteiro Lobata, kot bi sama zares bila na kmetiji rumene žolne, kjer so se zgodbe dogajale. V knjigah sem živela. V svobodnih deželah brez meja. Čisto enostavno je bilo priti na Misisipi k Tomu in Hucku, jezdit po Franciji z d'Artagnanom, se izgubiti na bagdaski tržnici z Aladinom, leteti v deželo Nije s Petrom Panom, preleteti Švedsko na gosaku skupaj z Nilsom, se spustiti po zajčji luknji z Alico, biti požrt od morskega psa skupaj z Ostržkom, zasledovati Moby Dicka s kapitanom Ahabom, križariti po sedmih morjih s Krvavim kapitanom, iskati zaklade skupaj z Dolgim Johnom Silverjem, potovati okrog sveta s Phileasom Foggom, ostati več let na Kitajskem z Marcom Polom, živeti v

Afriki s Tarzanom, v gorah s Heidi ali v hišici v preriji z družino Ingalls, biti izpostavljen izkoriščanju na londonskih ulicah skupaj z Oliwerjem Twistom in na pariških s Cosette, preživeti požar z Jane Eyre, obiskovati šolo skupaj s Henrikom in Garronejem, slediti svetemu možu v Indiji s Kim, sanjati, da bom pisateljica skupaj z Jo March ali da na pobočjih Bahie skupaj s Pedrom Balo pripadam tolpi Kapitana Sable ... in potem sem brala vedno več knjig za odrasle.

Čisto preprosto, brez zemljepisnih meja in brez starostnih omejitev sem prehajala iz enih knjig v druge. Zdelo se je, da je vse povezano v čvrsto, čarobno omrežje.

Počasi sem iz tako veliko in tako različnih svetov ustvarila svoj lastni svet. In v knjigah ki jih pišem, delim z ljudmi vse to, kar živi v meni.

SLOVENSKI KNJIŽNI KVIZ 2003

Miško Kranjec in Prekmurje

*Ampak k meni boš vseeno prišla?
Na Muro. Boš videla, kako lepo je.
Kadar v sobici, kjer spim, gledam skozi
okence po Muri navzgor, se mi zdi, da
se peljem kam daleč
po svetu, v daljne, tuje kraje, nekam
na kraj sveta...*

(Miško Kranjec: Strici so mi povedali)

To je že šesti Slovenski knjižni kviz (oz. dvanajsti knjižni kviz, ker je Slovenija pred tem sodelovala v šestih mednarodnih knjižnih kvizih, prvič leta 1992 v kvizu *Krištof Kolumb in doba odkritij*, ki ga je uvedla dr. Silva Novljan in NUK). Namenjen je "**Mišku Kranjcu in Prekmurju**". Kot vsa leta doslej ga je s sodelavci strokovno pripravila Pionirska knjižnica, enota Knjižnice Otona Župančiča, Ljubljana.

Reševanje kviza pa organizirajo splošne knjižnice v sodelovanju s šolskimi knjižnicami oz. učitelji na šolah. Kviz rešujejo tudi otroci v slovenskem zamejstvu in po državah izven Slovenije.

Avtorsko skupino so sestavljali predvsem knjižničarji iz splošnih in šolskih knjižnic, letos tudi dve sodelavki iz knjižnice v Murski Soboti in Lendavi: Zmago Drole, Livija Horvat, Tilka Jamnik, Barbara Koritnik, Ana Pulko, Metka Pušenjak, Vesna Racman Radovanovič in Ivanka Učakar. Vprašalnik je ilustriral in oblikoval Fojž A. Zorman, enigmatični del je prispeval Jože Petelin. Na internet je kviz postavil Oskar Wolf.

Ob oddaji gradiva v tisk so bili znani naslednji sponzorji: Bralno društvo Slovenije, Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS, Slovenska sekcija IBBY, Mladinska knjiga tiskarna in založbi Mladinska knjiga in Karantanija. Ker v tem letu še nismo pridobili sredstev od Ministrstva za kulturo, smo za gmotno podporo prosili slovenske splošne knjižnice in sicer po 12.000 oz. 7.000 SIT.

Prekmurje je najbolj ravninska slovenska pokrajina. Da bi to poudarili, smo razgrnili zemljevid in označili točke, o katerih naj bi zbrali podatke mlajši reševalci (na razredni stopnji oz. prvem in drugem triletju devetletke). Drugi del je malo težji, namenjen bolj izkušenim reševalcem (učencem na predmetni stopnji oz. v tretjem triletju); delno je to križanka, delno vabilo na obisk Prekmurja z manjkajočimi gesli.

Z vsemi spodbudami ob vprašalniku je vsako leto kviz zaokroženo didaktično gradivo, ki nudi ogromno predlogov in spodbud za poučevanje in učenje s knjižnico in informacijskimi viri. Učitelji različnih šolskih predmetov lahko uporabijo le določen košček kviza, sklop vprašanj ali celo samo eno vprašanje, in sicer kot motivacijo za usvajanje nove snovi, preveranje in nadgrajevanje znanja. Na takšen način

kviz kaj hitro preseže zahtevano šolsko znanje. Zanimanje in povečane bralne potrebe reševalcev prerastejo ponudbo šolske knjižnice in reševalci pridejo v splošno knjižnico. V tem je veliko možnosti v sodelovanju med poukom in šolsko in v nadaljevanju s splošno knjižnico. Splošna knjižnica pa reševalcem nudi več gradiva po njihovi izbiri in tako prispeva k branju prostem času. Reševalci tako ogromno pridobijo, če si učitelji in knjižničarji vzamejo čas in vodimo reševanje kviza.

Slovenski knjižni kviz *Miško Kranjec in Prekmurje* reševalce spodbuja, naj preberejo nekaj literarnih del osrednjega književnika Miška Kranjca in še drugih prekmurskih ustvarjalcev (Ferda Godine, Karoline Kolmanič, Ferija Lainščka in Bogdana Novaka). Zvedeli bodo za Štefana Kuzmiča in njegov prevod *Novega testamenta* v prekmurščino. Z različnimi viri informacij bodo spoznali mnoge geografske, zgodovinske in druge zanimivosti te najbolj vzhodne slovenske pokrajine. Nadalje bodo spoznali njene naravne in umetnostne spomenike, kulinariko, domačo obrt in ljudsko glasbo.

Eden najbolj zaokroženih in nazornih virov je reševalcem (iz Ljubljane in okolice) prav gotovo razstava *Mura in Prekmurje* v Prirodoslovnem muzeju Slovenije, ki bo odprta do konca leta 2003. Kviz bo dosegel svoj namen, če bodo reševalci samostojno uporabili čim več informacijskih virov in prebrali čim več knjig prekmurskih književnikov (tudi za bralno značko). Morda bodo nekateri Prekmurje tudi v resnici obiskali.

Vprašalnike smo natisnili v 40.000 izvodih in plakate v 1.000 izvodih. Kviz je mogoče reševati tudi na internetu: www.lj-oz.sik.si/kviz. Pravilna rešitev je prvo ali drugo geslo ali obe gesli. Reševanje bo potekalo vse do okrog 17. septembra, ko bodo splošne knjižnice organizirale žrebanje med reševalci. Pionirska knjižnica v

Ljubljani bo pripravila žrebanje med reševalci kviza na internetu. Eden od izžrebancev iz vsake splošne knjižnice in izmed reševalcev na internetu se bo s svojim mentorjem udeležil državne sklepne prireditve, ki jo bo v Ljubljani pripravilo Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS, v prvih dneh oktobra, v tednu otroka.

Nekatere splošne knjižnice organizirajo sklepne prireditve na vsaki šoli posebej ob koncu šolskega leta (oz. se pridružijo npr. zaljučku bralne sezone na šoli), potem nadaljujejo z reševanjem in spremljevalnimi prireditvami med počitnicami v knjižnici. Sklepna prireditev v splošni knjižnici jeseni, okrog 17. septembra, je torej le še formalno žrebanje glavnega nagrajenca za državno prireditev v Ljubljani, sicer pa priložnost, ki osnovnošolce "spomni" na splošno knjižnico in ponovno povabilo k branju, k novi bralni sezoni za bralno značko ipd.

Tilka Jamnik
Knjižnica Otona Župančiča

PRIMOŽ TRUBAR BI BIL PONOSEN

Konec preteklega leta smo slovesno odprli prenovljeno in razširjeno knjižnico v Velikih Laščah, ki je ena od 16 enot Knjižnice Prežihov Voranc. Knjižnico je uradno odprl župan občine Velike Lašče, dogodek pa smo obeležili s kulturnim programom. Razlog za slavlje je bil upravičen, saj smo s tem začasno rešili prostorsko stisko knjižnice in zagotovili možnost za nemoteno delovanje knjižnice, ter njen nadaljnji razvoj. V večjem in prijetno urejenem prostoru se bodo dobro počutile tako knjige kot tudi bralci, čeprav s sedanjimi 100 kvadratnimi metri delovne površine

knjižnica ne dosega standardov, pa vendarle je pridobitev pomembna, saj je bilo prej osnovni dejavnosti na voljo le polovico tega prostora.

Posamezne sobe, štiri so zdaj v knjižnici, so poimenovane po slovenskih pisateljih, ki so luč sveta zagledali v Velikih Laščah ali okolici. Velike Lašče z okolico imajo namreč v slovenski kulturi posebno mesto. Ta lepi kos dolenske pokrajine je dal Slovencem več pomembnih kulturnih mož, ki so Slovencem utirali pot z besedo. Bogata knjižna tradicija na tem področju ima močne korenine v delih utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika Primoža Trubarja, skozi stoletja pa se je krepila s pomembnimi literati, kot so Fran Levstik, Josip Stritar, Jože Javoršek in drugi. Slovenska knjiga je bila v Velikih Laščah in okolici vedno prisotna in predvsem visoko cenjena. Zametki slovenskega splošnega knjižničarstva, namenjenega najširši javnosti, segajo v daljno leto 1569. Pobudnik je bil Primož Trubar. Za slovensko knjižničarstvo je bil pomemben tudi rojak Fran Levstik, saj je nekaj časa služboval kot knjižničar v Licejski knjižnici v Ljubljani.

Zgodovina knjižničarstva na tem območju kaže, da so bile knjige dolgo časa privilegij cerkvenih ustanov in bogatejših posameznikov. Pozneje so jih prinašali dijaki in študentje, ki so se šolali v večjih mestih doma in v tujini. Razen čitalniške dejavnosti, ki je tu živela le kratek čas, organizirane knjižnične dejavnosti ni bilo. Šele po drugi svetovni vojni so bila ustanovljena krajevna kulturna društva, ki so združevala različne dejavnosti, v okviru katerih je bila tudi v Velikih Laščah ustanovljena javna knjižnica. Od leta 1990 je to profesionalna enota matične Knjižnice Prežihov Voranc.

Knjižnica Prežihov Voranc opravlja svojo dejavnost v sedmih lokalnih skupnostih in s knjižničnimi storitvami oskrbuje več kot 82.000 prebivalcev.

Razveseljivo je dejstvo, da se celotna knjižnična mreža Knjižnice Prežihov Voranc nenehno posodablja, razvija, raste, kar dokazuje tudi posodobitev enote v Velikih Laščah. Tako tudi ta enota postajajo sodobno knjižnično-informacijsko središče v svojem lokalnem okolju, ki ima izjemno bogato knjižno tradicijo, obenem pa se neločljivo vpenja tudi v vsakdanjik krajanov. V tem smislu lahko le želimo, da se bo žlahtna tradicija preteklosti kar najbolj intenzivno prepletala z dosežki sodobne znanosti in tehnike ter z ohranjanjem knjižnice kot socialnim stičiščem, ostajala nepogrešljiv vsakdan krajanov. Zagotovo bo s tem knjižnica pomembno prispevala k bogatenju sedanjih in prihodnjih rodov občanov Velikih Lašč.

Ob tej priložnosti gre iskrena zahvala knjižničarskim stanovskim kolegom, ki so Knjižnici Prežihov Voranc, ob veselem dogodku, izrazili lepe želje in čestitke, in vsem drugim, ki so prenavljanje knjižnice v Velikih Laščah spremljali z naklonjenostjo in razumevanjem.

Milena Pinter
Knjižnica Prežihov Voranc
Ljubljana

**PREMIČNA ZBIRKA V
ZAVODU ZA VARSTVO IN
USPOSABLJANJE dr.
MARJANA BORŠTNERJA –
DORNAVA, ENOTA MARIBOR**

Soočanje z drugačnostjo in njeno sprejemanje, odprtost in naklonjenost ustanovam, kjer lahko knjižničarji s knjigo, zgodbami, pravljicami pomagamo spremeniti, razgibati ali celo polepšati dan. In s tem tudi sebi.

Bil je mrzel deževen petek v oktobru, ko sem se odpravila na pogovor v Dalmatinsko ulico v Mariboru, v prostore, kjer je nekoč deloval otroški dom. Danes se v teh prostorih nahaja Zavod za usposabljanje Dornava, enota Maribor, ki sprejema otroke do 18. leta s težjo ali težko duševno motenostjo. Prekrasni, topli in svetli prostori, sodobno opremljeni z glasbeno sobo, sobo z vodno posteljo za sproščanje, posebno telovadnico za potrebe fizioterapije.... Resnično prostori, ki te toplo objamejo in kjer se dobro počutiš. V celodnevno varstvo je trenutno vključenih 17 otrok, večina je tudi močno gibalno oviranih.

Glede na to, da se je vodstvo zavoda zanimalo za novo postajališče bibliobusa, smo v pogovoru z ravnateljico zavoda in defektologinjo nekoliko natančneje pregledali možnosti sodelovanja in ugotovili, da bi bila tako za otroke kot tudi za strokovno osebje zavoda Dornava, enota Maribor, prav gotovo boljša rešitev ustanovitev premične zbirke, ki bi jo menjavali 3 - 4 x na leto oz. po potrebi.

Novembra 2002 sva s kolegico Majdo Blagšič in strokovnima delavkama zavoda (ravnateljico in defektologinjo) iz fonda Potujoče knjižnice oblikovali prvo premično zbirko, v katero smo vključili 70 enot knjižničnega gradiva, primerne za otroke s posebnimi potrebami.

Vsebino leposlovnih slikanic in poljudne strokovne literature otrokom posreduje strokovno usposobljen kader zavoda (logopedinja, defektologinja). V kolekcijo pa smo vključili tudi strokovno gradivo, ki ga pri svojem delu potrebuje strokovno osebje zavoda.

Glede na specifične potrebe otrok s težko in težjo duševno motenostjo smo kolekcijo dopolnili tudi z manjšo zbirko ustreznega neknjižnega gradiva (igrače). Pri izboru iz naše zbirke igrač v Pionirski knjižnici Nova vas sta poleg strokovnega osebja zavoda sodelovali še kolegici Anica Jurkovič, vodja enote in knjižničarka Kristina Pleteršek, ki dobro pozna značilnosti posameznih igrač.

Zavod za varstvo in usposabljanje Dornava, enota Maribor, je tako postal kolektivni član Mariborske knjižnice. Poleg Oddelka za psihiatrijo in doma za starejše Dom Stavbar Pobrežje tudi v tem zavodu omogočamo dostopnost do knjižničnega gradiva in informacij uporabnikom, v tem primeru otrokom, ki jim je oteženo oz. onemogočeno samostojno obiskovanje knjižnice, v večini primerov pa tudi samostojna uporaba knjižničnega gradiva. Z vodstvom zavoda želimo čim tesneje sodelovati, predvsem pa jih želimo vzpodbuditi, da nas skupaj z otroki v okviru možnosti obišejejo v naših stacionarnih enotah.

Prav gotovo je veliko različnih oblik sodelovanja. Zato moramo najprej ugotoviti, katere ustanove se nahajajo v našem okolju in s sodelovanjem znotraj posameznih služb in oddelkov poiskati načine, kako knjižnično dejavnost približati tudi tistim uporabnikom, ki jim je onemogočeno ali oteženo samostojno obiskovanje stacionarne knjižnice in seveda vsem ostalim, ki naše dejavnosti še ne poznajo.

In za konec ali za začetek ... vesela sem, da so se nam pridružili še otroci iz zavoda Dornava, enota Maribor ... in

da bodo knjige tudi z našo pomočjo našle pot do njih.

Dragana Lujčić
Mariborska knjižnica

PREDSTAVLJAMO VAM

RAZGLEDNICE KOT KNJIŽNIČNO GRADIVO

O razglednicah in njihovem razvoju, vlogi in podobi je bilo v zadnjem času pravzaprav že veliko povedanega. Postavljene so bile zanimive razstave, izšlo je nemalo publikacij, ki prikazujejo prijetno podobo mest, krajev in vasi na starih razglednicah, zbirateljstvo, dražbe, sejmi so zaživeli kot že dolgo ne. Razvila se je prava pravcata "razgledničarska trgovina". Zbiralci dokumentarnih preteklih podob naših mest, pokrajin, mostov, stavb itd. se skratka vračamo k starim razglednicam kot marsikdaj edinemu izročilu nekega časa ter jih oživljamo s pomočjo sodobne računalniško podprte tehnologije.

Tako je danes možno videti čudovite monografije o slovenskih krajih na razglednicah (npr. Novo mesto na razglednicah 1897 – 1950, Dolenjski muzej, 1998) in lične komplete reprodukcij starih razglednic, njihove uokvirjene povečave ali miniaturne izvedbe, ročno odtisnjene, na ročno izdelanem papirju, z unikatnimi paspartouji in v luksuzni embalaži. Vse več razglednic pa lahko vidimo tudi na internetu, in sicer na spletnih straneh slovenskih občin, knjižnic, muzejev in drugih institucij.

Osnova vsemu so seveda dragocene zbirke originalnih starih razglednic od prvih začetkov v 2. polovici 19. stoletja dalje. Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, v posebnih zbirkah Boga Komelja, hrani izredno bogato zbirko - to so številni motivi krajev, vasi, mest, gradov, cerkva in drugih objektov, voda, gora, jam in podobno. Prevladujejo domoznanske razglednice v najširšem pomenu besede: dolenjski in belokranjski motivi, vključno z Zasavjem ter ribniškimi in kočevskimi okolišem. To je okoli 3000 razglednic, od prvih litografij s konca 19. stoletja preko črnobelih, koloriranih in barvnih razglednic skozi celotno 20. stoletje do teh, ki kažejo današnje podobe našega območja. Poleg teh so zavidanja vredne tudi razglednice ostalih krajev Slovenije, bivše Jugoslavije in vsega sveta. Posebej so postavljene razglednice reprodukcij umetniških del slovenskih in tujih avtorjev (npr. zbirka umetniških razglednic Maksima Gasparija), voščilnice, portreti, upodobitve osebnosti iz političnega in kulturnega življenja, etnološka dediščina in arheološke najdbe, prizori iz vojn... V Knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu beležimo zelo veliko zanimanje zanje, saj predstavljajo pomemben dokument časa tako slikovno kot besedilno (vsebinsko) in jezikovno. Veliko sporočilno vrednost pa imajo tudi poštni žigi in znamke. Zadnji dve leti razglednice že računalniško obdelujemo in so torej najdljive v računalniškem katalogu Cobiss/Opac kot slikovno gradivo. Računalniški katalog uporabniku nudi podatke o fotografu, založniku, oblikovalcu, letu izdaje, fizični opis razglednice ter naslov in opombe o vsebini. Pri tem je potrebno poudariti, da je razglednice večkrat težko obdelati zaradi manjkajočih ključnih podatkov, kot so predvsem leto izida, fotograf, založnik. Ta problem je pogost zlasti pri starejših razglednicah, še posebej zato, ker manjkajočih podatkov

večinoma ni več možno ugotoviti, žal pa so velikokrat tudi novejšje pomanjkljivo opremljene s temi, za bibliotekarsko obdelavo gradiva zelo pomembnimi podatki. Uporabniki lahko tako že doma ali v knjižnici na oddelkih izposoje preko računalnika ali terminala pregledajo podatke o elektronsko obdelanem fondu razglednic iz obsežne knjižnične zbirke, pri čemer si sami izberejo tiste, ki si jih želijo ogledati in izposoditi na oddelku posebnih zbirk. Sedaj smo iskanje in pregledovanje razglednic še dodatno izpopolnili. Bibliografskemu opisu v Cobiss/Opac katalogu dodajamo še sliko, s copyrightom Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto. Zaenkrat le slikovno stran razglednice skeniramo ter jo ob podpori IZUM-a pripnemo h kataložnemu zapisu posamezne razglednice. Tako postaja ta slikovna zbirka dostopna na daljavo, preko interneta oz. osebnega računalnika, ne le v ožjem okolju uporabnikov novomeške knjižnice, temveč širom Slovenije in še več, nahaja se v svetovnem informacijskem spletu. Postopek iskanja je enostaven: po vstopu na spletno stran Knjižnice Mirana Jarca (<http://www.nm.sik.si>) ali neposredno Izum-a (<http://www.izum.si>) se pri iskanju gradiva v novomeški knjižnici odločimo za oddelek posebne zbirke (O9) ter z izbiro vrste gradiva, tj. slikovno gradivo, še bolj omejimo število zadetkov. Tako postaja iskanje in pregledovanje razglednic iz obsežne knjižnične zbirke predvsem hitrejše in enostavnejše: uporabniki imajo možnost samostojnega pregleda knjižničnega fonda razglednic, če pa si vendarle želijo ogledati in za posebne namene izposoditi (razstava, objava v strokovnih publikacijah itd.) določen izbor originalnih razglednic, le-tega dobijo na vpogled v knjižnici. S takšnim sodobnim načinom informacijskih storitev naj bi bil v bibliotekarstvu in sorodnih strokah dosežen osnovni namen: gradivo, ki ni

zgoj arhivsko, temveč ima, glede na zanimanje zanj, še kako veliko uporabno vrednost, je v sekundarni elektronski obliki v obtoku, medtem ko je originalno, največkrat staro, redko in tudi unikatno, varno arhivirano in, razen v posebnih primerih, tako rekoč nedotakljivo. Tako se bistveno zmanjša možnost mehanskih poškodb in ostalih škodljivih vplivov na gradivo, ki nastanejo pri rokovanju z njim. V dosednji praksi se je sicer pokazalo, da temu še ni čisto tako, saj digitalizirano gradivo uporabnikom zaenkrat služi bolj kot vabilo k ogledu izvirnikov. A sčasoma se bo še marsikaj spremenilo in dolgoročno gledano je prava samo ta pot. Zato se knjižnice, muzeji, zgodovinski arhivi vse bolj načrtno lotevajo takšnih in podobnih prenosov gradiva – kulturne dediščine na vzporedne, vsakodnevno zelo uporabne elektronske medije (npr. CD-rome).

Z vzpostavitvijo optimalnih mikroklimatskih pogojev se bistveno podaljša življenjska doba dragocenega originalnega slikovnega, rokopisnega, tipkopisnega, kartografskega in ostalega gradiva. Razglednice so glede njihovega hranjenja in zaščite morda še najmanj "problematične", vsaj po finančni plati, a vseeno zagotovitev ustreznih življenjskih pogojev tudi zanje ni zanemarljiva. V knjižnici jih hranimo v posebnih predalnikih, s čimer so zaščitene predvsem pred svetlobo, v prostoru z ustrezno temperaturo in relativno vlago. Temperatura in relativna vlažnost sta najpomembnejša dejavnika, ki odločilno vplivata na življenjsko dobo gradiva. Še posebej škodljiva so klimatska nihanja. Če so torej razglednice spravljene v temnih, hladnih, nevlažnih pa tudi ne presuhen prostorih, smo pravzaprav že zelo veliko naredili. Vsaka izmed njih je nato še v brez kislinem ovitku, ki ne uničuje oz. ne razjeda papirja, razglednico ščiti pred prašnimi in drugimi delci onesnaženega zraka ter

jo pri rokovanju z njo varuje pred mehanskimi poškodbami, umazanijo itd.

"Z informacijsko revolucijo in informacijsko družbo nekateri napovedujejo konec klasičnim nosilcem oz. tradicionalnemu gradivu. Vendar danes tudi računalniški strokovnjaki soglašajo, da so novi nosilci izjemno pomembni za hiter dostop do informacij, za trajno hrambo pa so klasični nosilci (papir, mikrofilm) še vedno nenadomestljivi". (Vodopivec, J., Prihodnost dediščine 20. stoletja). Zato je potrebno doseči nekakšno uravnovešeno sožitje starega in novega. Torej ne eno ali drugo, temveč oboje. Poti so že odprte, varuhi raznovrstne kulturne dediščine pa se žal vsak po svoje lotevamo njene sodobne obravnave. Gre namreč tako za veliko različnih institucij kot za velike količine gradiva, ki v trenutnem statusu quo marsikje ne samo nikomur ne služi, ampak tudi neustavljivo propada...

V Knjižnici Mirana Jarca Novo mesto in še nekaterih slovenskih knjižnicah torej "orjemo ledino" z domoznanskimi razglednicami (od najstarejših do najnovejših), kar pomeni digitalizacijo na eni in zaščito originalov na drugi strani. Razglednice so namreč s strani uporabnikov zelo iskano neknjižno slikovno gradivo, ki pa je hkrati, vsaj v primerjavi z drugimi vrstami neknjižnega gradiva (kot npr. fotografije, rokopisi itd.), zaenkrat najmanj zahtevno tako za klasični kot moderni pristop k njemu.

Darja Peperko Golob
Knjižnica Mirana Jarca
Novo mesto

MEDNARODNA SREČANJA

ENCOURAGEMENT AND SUPPORT FOR COMMUNITY IDENTITY, ECONOMIC DEVELOPMENT, EDUCATION AND CULTURAL DIVERSITY Tirana, 21-23.oktober 2002

V Tirani je s podporo Zavoda za odprto družbo v okviru programov za vzhod od 21. do 23. oktobra 2002 potekal seminar Vzpodbuda in podpora identiteti lokalne skupnosti, ekonomskemu razvoju, izobraževalni in kulturni pestrosti (razvoj javnih knjižničnih storitev za lokalno skupnost). Strokovnega srečanja so se udeležili albanski politiki, ki so odgovorni za področje razvoja splošnih knjižnic, albanski knjižničarji ter gostje iz Slovenije ter Grčije.

Predavali so strokovnjaki, dobri poznavalci področja splošnih knjižnic in aktivni sodelavci pri PULMAN-u: vodja projektov Rob Davies, nacionalna koordinatorica za vzhod Breda Karun iz Slovenije, koordinator iz Grčije Ioannis Troupoulos, Ramazan Vozga, vodja izobraževalnega centra nacionalni knjižnici v Tirani. Na seminarju so predstavili tudi nekaj primerov dobre prakse iz Albanije. Navdušeni smo bili nad Athino Basho in njeno novo knjižnico. V referatih so bile predstavljene vloge in naloge splošnih knjižnic v lokalni skupnosti in pomen knjižnice za vsakega posameznika. Knjižnice naj omogočajo prost dostop do informacij in gradiva, z različnimi novimi informacijskimi servisi za prebivalce zmanjšujejo razlike med informacijsko revnejšimi in bogatimi, omogočajo vseživljenjsko

učenje, podpirajo splošno kulturno in jezikovno zavest in širijo obzorje duha.

Albanske knjižnice želijo svoj razvoj knjižničnih storitev približati strokovni ravni v naši državi in nekaterim grškim splošnim knjižnicam, zato smo se na pobudo organizatorjev srečanja udeležile predstavnice iz Slovenije in Grčije. V razgovorih s knjižničarji iz Albanije smo izmenjali izkušnje iz našega strokovnega dela, predvsem, kako pridobiti ljudi v knjižnico. Med knjižničnim osebjem je veliko zanimanje za usposabljanje pri nas. Ob zaključku seminarja je bila sprejeta tudi resolucija, ki poudarja, da je potrebno:

- napraviti jasno nacionalno strategijo razvoja,
- ustrezno izobraziti in usposobiti knjižničarje,
- izboljšati upravljanje knjižnic,
- vzpodbujati sposobnost knjižnic za mednarodno sodelovanje preko projektov, fondacij in iniciativ,
- spodbujati izobraževanje, da sledi novim znanjem na področju splošnega knjižničarstva in prilagajanje trenutnemu razvoju.

Ob tem srečanju ne morem pozabiti navdušenja prevajalke, ki je sicer strokovna sodelavka na šolskem ministrstvu, in njenega navdušenja nad seminarjem, skozi katerega je spoznala vlogo in pomen splošnih knjižnic ter možnosti in priložnosti, ki jih nudi uporabnikom in lokalni skupnosti.

Roža Kek,
Duška Težak

KONFERENCA BOBCATSSS 2003

Od 3. do 5. februarja 2003 je v starodavnem poljskem mestecu Torun potekala že enajsta konferenca BOBCATSSS. Vsakoletni, že tradicionalni dogodek je edinstven, gre namreč za konferenco, ki jo pripravljajo študenti (seveda ob pomoči profesorjev), vedno pa poteka v organizaciji dveh fakultet iz različnih evropskih držav. Ime izvira iz začetnic mest, v katerih so doma univerze, ustanoviteljice konference (Budimpešta, Oslo, Barcelona, Copenhagen, Amsterdam, Tampere, Stuttgart, Szombately, Sheffield). Udeleženci so večinoma študenti.

Letos so konferenco pripravili poljski in nizozemski kolegi. Tema je bila "Information Policy and the European Union", prizorišče pa Univerza Nikolaja Kopernika v Torunu.

Konference se je udeležilo preko 300 študentov in profesorjev s področja bibliotekarstva in informacijske znanosti ter tudi profesionalnih knjižničarjev. Prišli so celo iz držav, kot npr. Gana, Indija, Izrael, ZDA, in tako lahko rečemo, da konferenca intenzivno izgublja pridih "le" evropskosti.

V treh dneh so udeleženci predstavili okrog sto referatov. Teme so bile različne, od informacijske politike, do informacij za manjšine, organizacije informacij, problemov varovanja podatkov, itd. Nekateri so bili predstavljeni plenarno, večina pa je potekala v petih vzporednih sekcijah, kar je zahtevalo od udeležencev precej napora pri izbiri referatov in pri selitvah iz dvorane v dvorano.

Iz Slovenije se je v Torun odpravila 17 članska skupina, večinoma sestavljena iz študentov in profesorjev Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete. Na konferenci smo Slovenci predstavili tri referate, ki so bili vsi dobro sprejeti.

Dr. Primož Južnič je v soavtorstvu z Roberto Filipič predstavil referat z naslovom *"Library and Information science in the European Commission Framework programmes: a view"*. Tema so bili projekti s področja bibliotekarstva in informacijske znanosti, ki jih financira EU.

Mitja Iskrič, Aleš Klemen, Katja Medič in Katja Vovk, avtorji referata *"Permanent Education of Librarians in Public Libraries"*, so predstavili načine permanentnega izobraževanja slovenskih knjižničarjev, predvsem v splošnih knjižnicah.

Mag. Polona Vilar je bila članica ene redkih resnično mednarodnih skupin, ki je predstavila referat o nacionalni informacijski politiki treh držav na različnih stopnjah približevanja oziroma članstva v EU: *"EU policies shaping national information policies: examples of Lithuania, Slovenia and the United Kingdom"*. Soavtorja referata sta bila Ramune Petuchovaite in dr. David Bawden.

Konferenco je spremljal tudi bogat obkonferenčni program. Tako so prireditelji pripravili komorni koncert ter otvoritveno in poslovilno zabavo z večerjo in plesom.

Torun že sam po sebi nudi veliko priložnosti za predvsem kulturno udejstvovanje, saj gre za rojstno mesto velikega znanstvenika Nikolaja Kopernika. Treba je povedati, da je BOBCATSSS tudi priložnost za druženje in izmenjavo izkušenj. Ker je slovenska udeležba postala že tradicionalna, jo lahko na BOBCATSSS-u pričakujemo tudi prihodnje leto, ko bo konferenca v Rigi, pripravili pa jo bodo latvijski in švedski kolegi. Tema bodo informacije

in manjšinska problematika. Več informacij nudi spletna stran <http://www.bobcatsss.com>

Polona Vilar,
Oddelek za bibliotekarstvo,
informacijsko znanost in knjigarstvo,
FF

LET'S ANIMATE IN EUROPE

Od 9. do 22. februarja 2003 je v nemškem mestu Chemnitz potekala v okviru evropskega projekta *Youth for Europe* delavnica animacije.

Z mestom Chemnitz ima Ljubljana kot pobrateno mesto že dolgoletne stike. Knjižnica Otona Župančiča se je v to sodelovanje vključila s Središčem za mlade leta 2000, ko je potekalo v organizaciji L'MIT (ljubljanska mreža info točk za mlade, katere član je tudi Središče za mlade) mednarodno izobraževanje mladinskih informatorjev. Naslednje leto smo se odzvali povabilu kolegov iz Chemnitza in obiskali nekaj njihovih mladinskih centrov. Ogledali smo si tudi filmski studio Filmwerkstatt, ki je namenjen predvsem ustvarjanju mladih. Že takrat smo se pogovarjali o možnem sodelovanju, saj smo v KOŽ spomladi 2000 odprli Stripoteko in pričeli s stripovskimi aktivnostmi.

Poleti 2002 je končno dozorela ideja o skupnem projektu *"Let's animate in Europe"*. Nosilec projekta je bil Filmwerkstatt, partnerske organizacije pa: Kepler Gymnasium Chemnitz, Manchester Learning Chest & Manchester Chest, Gymnasium Usti nad Labem (Češka) in Knjižnica Otona Župančiča – Središče za mlade.

Sodelovalo je osemnajst mladih mojstrov pod vodstvom šestih mentorjev. Središče za mlade so zastopali trije fantje (Žiga Aljaž, David Krančan in Timon Leder) in dve dekleti (Nina Bric in Renata Šifrar), ki so se v

preteklosti udeležili naših stripovskih delavnic in so tudi sicer zelo aktivni v Središču. Ustvarjali so pod budnim očesom mentorja Mateja Kocjana, tudi voditelja naših stripovskih delavnic.

Animacije mladih so dostopne na spletni strani knjižnice: www.lj-oz.sik.si

S svojimi risbami so mladi potiskali majice, izkupiček od prodaje pa bo namenjen mladinskemu centru v Usti nad Labem, ki je bil uničen v katastrofalnih poplavah 2002.

Sama delavnica je bila namenjena tudi druženju, spoznavanju in zabavi. In mladi so to priložnost seveda izkoristili.

Simona Resman
Knjižnica Otona Župančiča

OKROGLA MIZA O REVIZIJI IN ODPISU KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Zagreb, Nacionalna i
sveučilišna knjižnica, 26.
februar 2003

Hrvaško knjižničarsko društvo je 26. februarja 2003 organiziralo v Nacionalni in sveučilišni knjižnici v Zagrebu okroglo mizo na temo revizije in odpisa gradiva. Okrogla miza je bila sestavljena iz dveh sklopov. Program prvega sklopa z naslovom **Merila/kriteriji za izločanje knjižničnega gradiva** je bil naslednji:

- Nada Češnovar, NUK, Ljubljana: *Slovenska merila za izločanje knjižničnega gradiva*.
- Silva Pavlinić, GISKO, Osijek in Ljiljana Črnjar, GK, Rijeka: *Merila za izločanje knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah*.

- Višnjica Bošnjak, KGZ: *Mjerila za izločanje knjižničnega gradiva v šolskih knjižnicah*.
- Tanja Sušec, Knjižnica KB Sestara milosrdnica: *Merila za izločanje knjižničnega gradiva v visokošolskih in specialnih knjižnicah*.

V drugem sklopu z naslovom: **Vrednost opisanega gradiva** sta prispevka predstavili:

- Nada Češnovar, NUK, Ljubljana: *Slovenska pravila za oceno denarne vrednosti odpisanega gradiva*.
- Maja Lalić, KGZ: *Navodila za oceno denarne vrednosti odpisanega gradiva*.

Predstavivam je sledila zanimiva razprava. Hrvaški kolegi knjižničarji se tematike o izločanju in odpisu gradiva še niso lotili v tolikšni meri kot mi in zato so bili našega Priročnika za izločanje in odpis knjižničnega gradiva zelo veseli. Pravijo, da jim bo naš priročnik služil kot osnova pri pripravi njihovega priročnika. V letu 2002 so sprejeli Pravilnik o reviziji in odpisu knjižničnega gradiva, podobno kot smo mi v Državni matični službi za knjižničarstvo (DMS) pripravili Navodila za izločanje in odpis knjižničnega gradiva. Zavedajo se, da ta pravilnik še vedno ni rešil določenih dilem pri postopkih odpisa oziroma še vedno ni odgovoril na vrsto vprašanj, ki jih knjižničarji dnevno postavljajo.

V DMS smo skupaj z zunanjimi sodelavci najprej pripravili priročnik in potem smo še sami pripravili navodila, hrvaški kolegi pa so najprej pripravili pravilnik in se bodo sedaj lotili še priročnika. Pri vsem pa je pozitivno predvsem to, da smo se knjižničarji začeli zavedati kako pomembno je to področje za kakovost naših knjižnic.

Nada Češnovar
DMS, NUK

IN MEMORIAM

MAJA KUŠTRIN ČEMAŽAR

*Vsakdo sam stoji na srcu zemlje s
sončnim žarkom preboden: in je takoj
večer.*

Salvatore Quasimodo

Med nami ni več drage kolegice *Maje Kuštrin Čemažar*, dolgoletne članice predsedstva Društva bibliotekarjev Ljubljana. S svojo življenjsko vedrino nas je navdihovala, s svojo neutrudno pripravljenostjo za društveno delo nam je bila svetla vzornica. Bila je predana knjižničarskemu poklicu in pogosto je govorila, da se je kot knjižničarka čutila izpolnjeno in srečno. Rada je imela ljudi, rada je bila med kolegi in celo dan, ko nas je zapustila, odšla je na Valentinovo leta 2003, je bil v nekakšnem simboličnem sozvočju s pravo naravo njenega bistva.

Pogrešali jo bomo.

Smilja Pejanovič
DBL

OBVESTILA

PROŠNJA ZA IZPOSOJO, DAR ALI ODKUP KNJIG

Na Osnovni šoli Dušana Muniha Most na Soči bomo ob 120-letnici rojstva našega rojaka Ivana Preglja izpeljali projekt "*Ivan Pregelj in njegov čas*". Zato prosimo, če nam lahko spodaj navedeni knjigi posodite za daljši čas (od septembra do novembra š.l. 2002/03) oziroma, če nam jih lahko darujete ali prodate.

- Ivan Pregelj: ***Zgodbe zdravnika Muznika***
- Bazilija Pregelj: ***Moj oče***

Ta dva naslova bodo učenci sedmega in osmega razreda brali za domače branje, zato potrebujemo čim več izvodov.

Veseli bomo tudi drugih naslovov Pregljevih del, saj bomo ob zaključku projekta v mesecu oktobru v šolski knjižnici čim več gradiva razstavili. Izbor trajno pridobljenega gradiva bomo v prihodnje uporabili pri urejanju Pregljeve spominske sobe v našem kraju.

Več informacij lahko dobite pri šolski knjižničarki Zorki Paulin, tel. 05/38 87 001.

IŠČEMO KNJIGO

V Osrednji knjižnici Kranj bi želeli kupiti knjigo

Janusz Piekalkiewicz: Druga svetovna vojna,

ki jo je leta 1996 izdala založba DZS. V knjigarnah in antikvariatu je ni mogoče dobiti, ker je razprodana.

Če imate odvečni izvod, nas pokličite na tel. 04 201 35 67 (Aljoša) ali nam pišite po e-pošti okk@kr.sik.si

PRILOGA

V prilogi objavljamo vabilo in prijavnico za referat za *4. strokovno posvetovanje Bralnega društva Slovenije*. Posvetovanje bo na mednarodni dan pismenosti, **8. septembra 2003** v Ljubljani. Tema posvetovanja je ***Pogovor o prebranem besedilu.***

BRALNO DRUŠTVO SLOVENIJE

Bralno društvo Slovenije bo na mednarodni dan pismenosti, v ponedeljek, *8. septembra 2003*, organiziralo enodnevno posvetovanje z naslovom

POGOVOR O PREBRANEM BESEDILU.

Za to temo smo se odločili, ker vsako besedilo, ko ga preberemo, vabi k razmišljanju in oblikovanju različnih mnenj o prebranem, s tem pa tudi k pogovoru o pomenu in o možnostih različnih branj, k preverjanju ter primerjanju njihove kakovosti in k izmenjavi mnenj o vseh teh možnostih. Pogovor o prebranem umetnostnem, učbeniškem ali drugem besedilu je sestavina pouka, ki ponuja bogate možnosti za učenčevo dejavno sodelovanje, za preverjanje razumljenega pomena in učinkovitosti branja, za spodbujanje kritičnega odnosa do prebranega, za preverjanje raznih možnosti/vrst branja. V tem smislu je pogovor logično in samodejno nadaljevanje in poglobljanje branja. Z vsemi naštetimi možnostmi pogovor o prebranem besedilu omogoča razvoj učenčeve bralne pismenosti in jezikovne zmožnosti.

Možnosti za učenčevo ustvarjalno sodelovanje pri pouku premalo razvijamo in udejanjamo. Mednarodne in domače raziskave namreč kažejo, da npr. pri pouku književnosti pogosto prevladuje učiteljevo mnenje o prebranem besedilu, kar ne spodbuja učenčevega samostojnega razmišljanja in oblikovanja sodb. Nasprotno, učenci pri nas in drugod menijo, da implicitno pričakovanje, da bodo sprejeli učiteljevo mnenje, manjša njihovo zanimanje za obravnavano besedilo in jih odvrta od samostojnega branja. Glede na tako mnenje učencev in na poznavanje možnosti ustvarjalnega pogovora o prebranem besedilu se nam zdi pomembno javno spregovoriti o čim več oblikah pogovora o prebranem besedilu, ki spodbujajo učenčevo ustvarjalno sodelovanje v pogovoru o prebranih umetnostnih in neumetnostnih besedilih ter prispeva k razvoju njegove bralne pismenosti.

Vse članice in člane BDS in druge vabimo, da predstavijo svoje izkušnje in oblike pogovora o prebranem besedilu pri pouku, v knjižnici in/ali ob drugih stikih z učenci in s starši. Predloge za sodelovanje pri obravnavi problematike pogovora o prebranem besedilu v obliki 30-minutnih referatov ali aplikativnih predstavitev do 10. maja 2003 pošljite predsednici Upravnega odbora BDS, mag. Mileni Ivšek, na Zavod RS za Šolstvo, Poljanska 28, Ljubljana. Da bi lahko razporedili prispele prijave, naj opis predloga poleg naslova vsebuje še kratek povzetek (do 10 vrstic) z naslednjimi podatki: vrsta besedila, cilj, oblika in okoliščine pogovora. Predlagatelji bodo o uvrstitvi v program obveščeni do 15. junija 2003.

dr. Meta Grosman,
predsednica BDS